

Abstract

Operational code analysis. Profiling political elites

This article describes and demonstrates *operational code analysis*, a methodology that is not widely known in Norway, but in time may inspire to wider use by the academic community. The operational code is one of the most widely used cognitive variables in leadership profiles. It is conceptualized as a political belief system with philosophical beliefs guiding the diagnosis of the context of action and instrumental beliefs prescribing the most effective strategies and tactics for achieving goals. The Verbs in Context System measures operational code through quantitative content analysis of texts. Scores for the philosophical indices represent beliefs about the nature of the political system insofar as it is shaped by the actions and beliefs of other actors. Scores for the instrumental indices represent beliefs about how the actor should act in the international system. The article includes an illustrative analysis of the operational code of Hamas.

Keywords: political psychology | operational code analysis | foreign policy decision-making | belief systems | Hamas

Sammendrag

Analyse av operasjonell kode en relativt ukjent metode i Norge, beskrives og demonstreres i denne artikkelen til mulig inspirasjon for fagmiljøet. Artikkelen belyser en av de mest benyttede kognitive variabler i profilering av politisk lederskap: den operasjonelle kode. En leders operasjonelle kode er en type belief-system hvor de filosofiske beliefs styrer lederens oppfatning av kontekst og de instrumentelle beliefs styrer oppfatningen av hva som er den beste strategi og taktikk for å oppnå politiske mål. I analysen av operasjonell kode benyttes en bestemt form for kvantitativ innholdsanalyse, «Verbs in Context System», hvor de filosofiske indisier representerer en leders oppfatning av den politiske arena og i hvilken grad denne formes av andre aktørers beliefs og handlinger. De instrumentelle indisier representerer en leders oppfatning av eget handlingsmønster, både nå og fremtidig. Artikkelen inkluderer en analyse av Hamas' operasjonelle kode som illustrativt kasus.

Nøkkelord: politisk psykologi | analyse av operasjonell kode | utenrikspolitisk beslutningstagning | beliefs-system | Hamas

Operasjonell kode som analytisk verktøy: Profilerings av politiske eliter

SIRI M. NESET

MA, forsker, Chr. Michelsens institutt,
Siri.Neset@cmi.no

Historiske hendelser, institusjoner, utenriks- og innenrikspolitiske hensyn og geografi skaper muligheter og setter begrensninger for hva en politisk leder kan få gjennomført. Imidlertid vil statens intensjoner, kapabiliteter og strategi også påvirkes av de individuelle lederes målformulering, evner, styrker og svakheter (Byman & Pollack 2001). Derfor vil variabler som personlighet og ulike karaktertrekk være informasjon av interesse for diplomater, militæret og statsapparatet. Dette gjelder spesielt under utfordrende omstendigheter som eskalerende kriser og i krigssituasjoner, eller ved inntreden av en ny aktør på den internasjonale arena (Carey 2011). *Kognitive grunnstrukturer* i personligheten inkluderer både spesifikke og generelle *beliefs*.¹ Beliefs som er av politisk betydning involverer forestillinger om den menneskelige natur, moral, samfunnet og verdensordenen så vel som forestillinger om en selv, andre mennesker, nasjoner og det internasjonale system. Den kognitive grunnstruktur har både innhold (spesifikke beliefs og verdier) og struktur (hvordan individuelle kognitive elementer er rangert og integrert).

Politiske lederes personlighet anvendes ofte som en av mange variabler innen studiet av utenrikspolitisk beslutningstaking og faller inn under fagfeltet politisk psykologi. Politisk psykologi er et interdisiplinært fagområde som anvender psykologisk teori i studiet av politikk. Disiplinen tar utgangspunkt i psykologisk forskning og teori og inkluderer blant annet personlighetspsykologi, sosialpsykologi, utviklingspsykologi og kognitiv

1. Jeg velger å benytte de engelske benevnelsene «beliefs» og «beliefs-system». Beliefs kan i dagligtalsammenheng oversettes med «tro» eller «verdi», men er ikke dekkende når det er ønskelig å tydeliggjøre at det er de metodiske og teoretiske begrepene, beliefs og beliefs-system, det henvises til.

psykologi. De fleste forskere på feltet har sin bakgrunn i psykologi eller statsvitenskap.

Politisk psykologi som avgrenset fagfelt kan dateres tilbake til siste del av 1960-tallet. The International Society of Political Psychology (ISPP) ble grunnlagt i 1978 av Jeanne Knutson. Siden 1980 har ISPP publisert tidsskriftet *Political Psychology*. Tre håndbøker er publisert: *The Handbook of Political Psychology* (1973), redigert av Jeanne Knutson, *Political Psychology* (1986), redigert av Margaret G. Hermann, og *Oxford Handbook of Political Psychology* (2003, 2013),² redigert av David O. Sears, Leonie Huddy og Robert Jervis. Blant politiske fenomen som studeres innenfor politisk psykologi i dag, er effekter av massekommunikasjon, politisk sosialisering, internasjonale konflikter, utenrikspolitisk beslutningstagning, konflikthåndtering, politiske bevegelser og politisk mobilisering.

Denne artikkelen setter fokus på *analyse av operasjonell kode*,³ en av de mange metoder som avdekker kognitive grunnstrukturer. Operasjonell kode er den hyppigst anvendte kognitive variabel innen studiet av politiske eliter (Winter 2013). Analyse av operasjonell kode, en relativt ukjent metode i Norge, beskrives og demonstreres i denne artikkelen til mulig inspirasjon for fagmiljøet. Artikkelen presenterer også en analyse av Hamas' operasjonelle kode etter valgseieren i 2006. Hensikten er å illustrere bruken av analyse av operasjonell kode som analytisk verktøy innen statsvitenskap. Analyse av operasjonell kode kan bidra til en dypere forståelse av internasjonale relasjoner, spesielt til analysen av utenrikspolitisk beslutningstagning (foreign policy decision-making), da den gir anledning til å analysere mikrovariabler, beliefs, som former og påvirker beslutningstagningsprosessen og hvordan den aktuelle situasjon blir definert. Inkludert her hvordan den aktuelle aktør påvirkes av sine beliefs i sin søken etter og analyse av valgmuligheter samt oppfatninger om mulige resultat. Imidlertid er det viktig å påpeke at analyse av operasjonell kode ikke kan stå alene i en analyse av utenrikspolitisk beslutningstagning. Den må kombineres med analysen av innenriks- og utenrikspolitiske faktorer.

Analyse av operasjonell kode

Analyse av operasjonell kode er en kvantitativ innholdsanalyse. Den tilhører «at a distance»-metodologien. Det viktigste premisset for denne type metodologi er at det er mulig å fastsette en leders psykologiske karakteris-

2. Ny utgave 2013, redigert av Leonie Huddy, David O. Sears og Jack S. Levy.

3. Operational code analysis.

tikker ved å systematisk analysere «*what leaders say and how they say it*» (Schafer 2000: 512; jf. Winter 2013). Andre forskningsprogram som også benytter denne metodologien er for eksempel kognitive kart (cognitive maps, se f.eks. Axelrod 1976; Shapiro, Bonham & Heradstveit 1988) og integrativ kompleksitet (integrative complexity, se f.eks. Suedfeld & Leighton 2002; Suedfeld & Tetlock 1977).

Analyse av operasjonell kode ble opprinnelig utarbeidet av Nathan Leites (1953). Formålet var å beskrive den politisk-strategiske tenkningen hos beslutningstagere i Sovjetunionen under den kalde krigen. Leites argumenterte for at ideologi, sosialisering og press på lederskapet resulterte i et konsistent, identifiserbart atferdsmønster i Sovjets utenrikspolitikk. Ikke bare analyserte Leites de kognitive dimensjonene, han utforsket også de psykoanalytiske og psykokulturelle kildene til Sovjets handlinger. Resultatet av dette studiet var en rekke antagelser som etablerte grunnlaget for studier av *operasjonell kode*. De viktigste antagelsene var: (1) Individer er hovedaktører i politikk. (2) Personligheten til individer utgjør et logisk system. (3) Individer tar politiske beslutninger begrenset av «vilkårlig rasjonalitet» som skyldes miljømessige usikkerhetsmomenter, idiosynkratiske eller *felleseide kognitive bias*⁴ i deres personlighetssystem. (4) Individer lærer av å utføre og observere politiske beslutninger. Både innhold og kompleksitet i personlighet og adferd forsterkes eller endres som resultat av kunnskap om omgivelsene; både egenerfart og annen kunnskap. (5) Politisk resultat er et produkt av maktutøvelse fra individer på ulike politiske arenaer (Leites 1951, 1953, sitert i Walker 2003: 248).

Den operasjonelle kode har gjennomgått flere endringer etter Leites. I 1969 reformulerte Alexander George metoden. Han skilte ut to sett med beliefs, formulert som ti spørsmål han mente var relevante for en politisk leders tendenser i utenrikspolitikk (Walker & Schafer 2006). Det første gjelder en aktørs *filosofiske*⁵ syn på internasjonal politikk, de ulike elementer i det politiske univers samt andre aktører. Disse influerer aktørens *situasjonsdefinisjon*. Det andre er lederens *instrumentelle*⁶ syn på hvordan man best agerer på den internasjonale arena.

4. Se Helstrup & Kaufmann (2000: 389–394) for en diskusjon av dette fenomenet.

5. Oversatt fra engelsk, philosophical beliefs.

6. Oversatt fra engelsk, instrumental beliefs.

Tabell 1: Den operasjonelle kode**Filosofiske beliefs**

P-1 Hva karakteriserer den politiske arena? Preges den politiske arena av harmoni eller konflikt? Hva er ens politiske motstanders substansielle karakter?

P-2 Hvilke muligheter er det for å få realisert viktige politiske verdier? Er det grunn til optimisme, eller må man være pessimistisk?

P-3 Er den politiske fremtid forutsigbar; på hvilken måte og i hvilken grad?

P-4 Hvor mye kontroll har man over den politiske utvikling? Hvilken rolle har man i det å forme historien i ønsket retning?

P-5 Hvilken rolle spiller tilfeldigheter i den politiske utvikling?

Instrumentelle beliefs

I-1 Hvilken strategi er den beste for å nå politiske mål?

I-2 Hvilken taktikk er den beste for å nå politiske mål?

I-3 På hvilken måte blir risikoen ved politiske handlinger kalkulert, kontrollert og akseptert?

I-4 Hva er den beste «timing» ved ulike handlinger i det å fremme ens interesser?

I-5 Hvilken rolle og hvilken nytteverdi har ulike handlingsalternativer med hensyn til å fremme ens interesser?

Kilde: George 1969: 201–216 (forfatters oversettelse).

Ifølge George (1979: 95) kan forskningsprogrammet «operasjonell kode» betraktes som den kausale forbindelsen mellom kognitive beliefs og beslutningstagningsadferd. Operasjonell kode som analytisk verktøy er derfor lokalisert innenfor den kognitive psykologiske tilnærming. Kognitiv organisering i form av skjema er spesielt relevant. Operasjonell kode begrenser seg imidlertid til et sett generelle prinsipper (de filosofiske og operasjonelle beliefs) om det politiske liv som er ervervet og anvendt under informasjonsprosessering, ved situasjonsbedømmelse og vurdering av ulike valgmuligheter, og når det tas beslutninger (George 1979). Sammenhengen mellom operasjonell kode og beslutningstagning ligger i de beliefs som avdekkes i den operasjonelle kode. Disse gir til sammen et grunnlag for å vurdere hvordan den politiske aktør prosesserer tilgjengelig informasjon og hvordan han kalkulerer for å oppnå ulike verdier og interesser. Et teoretisk premiss for denne metoden er at de filosofiske og instrumentelle beliefs påvirker beslutningstagning indirekte ved å legge føringer for informasjonsprosesseringen (George 1979).

En måte å kartlegge informasjonsprosesseringsoppgaver på i politiken, er å definere situasjonen. Deretter formulerer man en «valgutvikling»; dvs. definerer og evaluerer de ulike valgmuligheter (Snyder, Bruck & Sapin 1962). *Den politiske aktørens operasjonelle kode får konsekvenser for beslutningstakingen.* For det første medfører de diagnostiske tendenser som enten utvider eller legger restriksjoner på omfanget av informasjonssøk og evaluering noe som i neste omgang påvirker hvordan situasjonen defineres. For det andre vil disse oppfatninger føre til at noen alternativer foretrekkes fremfor andre når valget skal foretas (George 1979). Av dette ser man at de ulike beliefs i den operasjonelle kode fungerer som et sett med generelle retningslinjer som strukturerer og kanaliserer måten den politiske aktør foretar valg på.

Verbs in Context System

Walker, Schafer & Young (1998) har utviklet en systematisk kvantitativ kodeprosedyre for innholdsanalyse, *Verbs in Context System* (VICS). VICS hviler på følgende premiss: Måten individer omtaler maktforhold på den politiske arena, avslører deres oppfatninger om utøvelse av makt. VICS gir kvantitative svar på Georges ti spørsmål gjengitt foran. Det fokuseres på verb i den aktuelle leders/stats uttalelser ettersom verb kan oppfattes som en direkte lingvistisk representasjon av maktforhold (Schafer & Walker 2006a). Tidligere innholdsanalyser av hendelser som har oppstått på bakgrunn av staters handlinger, har også fokusert på egenskaper ved verb som for eksempel intensitet i konflikt, samarbeid og deltakelse på den internasjonale politiske arena (f.eks. Azar 1980; Callahan, Brady & Hermann 1982; Goldstein 1992).

VICS-analyser gjøres ved håndkoding (som denne artikkelens koding av Hamas-dokumenter) eller ved hjelp av et dataprogram: Profiler Plus.⁷

VICS-prosedyren

VICS-prosedyren innledes med identifisering av verbkonstruksjoner i datamaterialet. Hver verbkonstruksjon blir deretter kodet som «selv»- eller «andre»-attribusjon. Som anført inkluderer den operasjonelle kode to sett med beliefs. Filosofiske beliefs er *eksterne attribusjoner* som en leder gjør med hensyn til det politiske univers og andre aktører. Instrumentelle beliefs er *interne attribusjoner* som en leder gjør med hensyn til de mest hensiktsmessige tilnærminger til politisk handling. Siden operasjonell kode inneholder både eksterne og interne attribusjoner, er det viktig å

7. <http://socialscience.net/default.aspx>.

identifisere når subjektet taler om seg selv (og andre inngruppe-aktører som subjektet identifiserer seg med samt har en kontroll over eller påvirkning på) og når det taler om andre (Schafer & Walker 2006a).

Verbet kategoriseres deretter som et positivt (+) eller negativt (–) intransitivt verb eller et positivt (+) eller negativt (–) transitivt verb. De transitive verb blir videre kategorisert som samarbeid (+) eller konflikt (–) i form av *ord* eller *handling* («words or deeds»). *Ord* representerer utøvelse av makt i form av å komme med trusler og løfter eller i form av å påberope seg autoritet for å støtte eller protestere mot handlinger mellom stater eller andre aktører på den politiske arena. *Handling* indikerer utøvelse av makt i form av positive og negative handlinger (Schafer & Walker 2006a). Positive transitive *handling*er kodes som belønning (+3), og negative transitive *handling*er kodes som straff (–3). Positive transitive *ord* kodes som enten løfte (+2) eller oppfordring/støtte (+1). Negative transitive *ord* kodes som enten trussel (–2) eller opponere/protestere (–1). Verb som ikke passer inn i noen av disse kategorier eller som ikke har en politisk kontekst, blir kodet som nøytrale (0) og forkastet⁸ (Schafer & Walker 2006a).

Tabell 2: Eksempel på koding

<i>Sitat: President Jimmy Carter Tale til nasjonene 4/1-80</i>	«Sovjets militære styrker har invadert den suverene staten Afghanistan»
1. Identifiser den verbbaserte uttalelse	Her er hele setningen en verbbasert uttalelse
2. Kode verbet	a. verbet er: <i>har invadert</i> b. retningen på verbet er <i>konflikt</i> (–) c. verbet er en <i>handling</i> d. konflikthandlinger kodes – 3
3. Spesifiser verbets subjekt	Subjektet er <i>Sovjets militære styrker</i> President Carter snakker ikke om seg selv eller noen i hans inngruppe. Således kodes subjektet som <i>andre</i>
Kodet verbkonstruksjon	–3 <i>andre</i>

Kilde: Schafer & Walker 2006a: 41. (forfatters oversettelse)

8. Denne skalaen for klassifisering av verbet bygger på Wold Event Interaction System (McClelland 1976).

Tabell 3A: Eksempel på koding fra Hamas-analysen

Sitat: Mahmoud al-Zahar Intervju med Wolf Blitzer Late Edition, CNN, 29/1-06	«Israel expanded the borders occupied in 1967»
1. Identifiser den verbbaserte uttalelse	Her er hele setningen en verbbasert uttalelse
2. Kode verbet	a. verbet er: <i>expanded</i> b. retningen på verbet er <i>konflikt (-)</i> c. verbet er en <i>handling</i> d. konflikthandlinger kodes – 3
3. Spesifiser verbets subjekt	Subjektet er Israel og kodes som <i>andre</i>
Kodet verbkonstruksjon	–3 <i>andre</i>

Tabell 3B: Eksempel på koding fra Hamas-analysen

Sitat: Khaled Mash'al Intervju BBC Radio 4 (transkribert intervju), 8/2-06	«Israel doesn't even recognize our basic rights»
1. Identifiser den verbbaserte uttalelse	Her er hele setningen en verbbasert uttalelse
2. Kode verbet	a. verbet er: <i>doesn't recognize</i> b. retningen på verbet er <i>konflikt (-)</i> c. verbet er et ord d. protestord kodes – 1
3. Spesifiser verbets subjekt	Subjektet er Israel og kodes som <i>andre</i>
Kodet verbkonstruksjon	–1 <i>andre</i>

Ved å kode retningen og gradere intensiteten til transitive verb i subjektets retorikk for så å kalkulere resultatet, får man et godt inntrykk av hvordan de ulike subjektene anser egen og andres utøvelse av makt i det politiske univers.⁹

Resultatet av disse prosedyrene er et sett med kodete verbkonstruksjoner hentet fra den aktuelle leders retorikk. Denne artikkelen vil demonstrere måten Hamas tenkte om seg selv og andre på i det politiske univers

9. I tillegg er det hensiktsmessig å notere ytterligere kontekstuell informasjon som kan være aktuell i forhold til spørsmålene som ligger til grunn for forskningen.

når det gjelder fenomener som positiv/samarbeid-attribusjoner og negativ/konflikt-attribusjoner. Disse verbkonstruksjonene benyttes så i ulike matematiske formler¹⁰ for å identifisere aktørens filosofiske og instrumentelle beliefs. Indeksene for VICS identifiseres som P-1-5/I-1-5, hvilket refererer til de korresponderende nummer i Georges filosofiske og instrumentelle beliefs (Schafer & Walker 2006a). P-1 er særlig viktig for å favne balansen i en leders oppfatning av andre aktører på den politiske arena.¹¹ Implisitt vil en leders forestillinger (images) om andre aktører, politiske ideer og handlinger, reflektere hans/hennes oppfatning (beliefs) av politikk, politisk konflikt og andre aktører.¹² P-2 går lenger enn til kun å se på balansen mellom uttalelser som indikerer samarbeid eller konflikt. Den inkluderer måten aktøren oppfatter intensiteten i andres handlinger på. For eksempel vil en leder kunne anse at den politiske arena representerer en relativt jevn fordeling av positive og negative hendelser rettet mot hans/hennes interesser. Men dersom vedkommende oppfatter intensiteten i andres negative handlinger som større enn intensiteten i andres positive handlinger, vil han/hun være mindre optimistisk med hensyn til egne muligheter for suksess. P-3 bygger på litteraturen om informasjonsteori og undersøker hvorvidt andre ansees å ha et forutsigbart og konsistent handlingsmønster (se f.eks. Gardner 1962). Her må man være klar over at man ikke måler de faktiske forhold. En aktør kan meget vel anse sine fiender som konstant å utøve aggressive handlinger, og således anse deres handlingsmønster for å være meget forutsigbart – dette til tross for at vedkommendes fiender i virkeligheten både initierer samarbeid og egger til konflikt i varierende grad. P-4 bygger på teori om makt og kontroll, særlig fenomenet «*locus of control*», og uttrykker hvorvidt subjektet anser «selv» eller «andre» for å utøve størst aktivitet på den politiske arena (Kaplowitz 1978; Langer 1983). Det vil si at dersom aktørens retorikk uttrykker at «andre» viser mer politisk handlekraft, så oppfatter aktøren at «andre» har mer kontroll/makt; og omvendt. P-5 omhandler hvilken rolle tilfeldigheter spiller og er logisk relatert til de to forrige filosofiske beliefs: jo mer forutsigbar den politiske verden er og jo mer kontroll/makt aktøren mener å ha på den politiske arena, dess mindre oppfatter aktøren at det politiske univers styres av tilfeldigheter.

De to første instrumentelle beliefs, I-1 & I-2, omhandler synet på mål, formål, strategier og taktikk til eget bruk på den politiske arena. Spesielt

10. Se Appendiks 1; jf. Walker et al. 1998; Schafer & Walker 2006a.

11. Gjennomgangen av fundamentet bak de filosofiske og instrumentelle beliefs (P-1-5 & I-1-5) som presenteres her er basert på Schafer & Walker 2006a: 32–38 og George 1969: 201–216.

12. Teori om images, se f.eks. Alexander et al. 2005 om image-teori; Bronfenbrenner 1961 om *Mirror Image* i det sovjet-amerikanske forholdet; Herrmann et al. 1997 om ulike former for images i internasjonal politikk.

undersøkes synet på samarbeid og konflikt slik det fremstår i retorikken. Dette er delt inn i to store handlingskategorier: strategi og taktikk. Strategi varierer i retning mens taktikk varierer i intensitet. I-3 omhandler hvorvidt aktøren er villig til å inngå i høyrisikohandlinger eller ikke. I denne sammenheng tas det utgangspunkt i at risikonivå kan relateres til spredning av handlingsalternativer. Satser aktøren hovedsakelig på én type handlinger, aksepterer han høy risiko, mens en satsing på flere handlingsalternativer indikerer lavere toleranse for risiko (se Milburn & Billings 1976; Morrow 1987). I-4 omhandler hvordan aktøren «timer» atferden og er i likhet med I-3 basert på en undersøkelse av spredning av ulike handlingsalternativer i aktørens retorikk. Tanken er at diversitetsnivå bidrar til innsikt i den relative frekvens, og derfor fleksibiliteten i aktørens handlinger. I-4a undersøker aktørens handlingsdiversitet med hensyn til samarbeid og konflikt. I-4b undersøker aktørens handlingsdiversitet med hensyn til fordeling av ord og handling. Skårene for I-4a og I-4b indikerer altså hvordan aktøren mestrer to former for risiko, noe som utdyper aktørens risikoorientering (I-3). Den første balanserer risikoen for å bli dominert av andre mot risikoen for at situasjonen blir fastlåst; den andre omhandler balansen mellom risikoen for å gjøre for mye mot risikoen for ikke å gjøre nok. I-5 undersøker aktørens oppfatninger av nytteverdien til ulike taktikker som markerer politisk maktbruk eller samarbeid.

Analyse av operasjonell kode – relevans og utfordringer

Analyse av operasjonell kode har blitt benyttet til å analysere nær sagt alle de amerikanske presidentene inkludert Woodrow Wilson (Walker 1995), Lyndon B. Johnson (Walker & Schafer 2000), Jimmy Carter (Walker, Schafer & Young 1998), Bill Clinton (Schafer & Walker 2006b), George W. Bush (Renshon 2008) og Barack Obama (Winter 2011). Av politiske aktører utenfor Europa og Amerika, se for eksempel Malici og Buckners (2008) analyse av Mahmoud Ahmadinejad og Bashar al-Asad. Videre har analyse av operasjonell kode blant annet blitt brukt til å studere hvilken effekt slutten på den kalde krigen hadde på beliefs i forhold til det å håndtere utenrikspolitiske konflikter (Walker, Schafer & Young 1999), hvilken effekt krisesituasjoner og læring har på endringer i de ulike beliefs (Marfleet 2000), og individuelle forskjeller i synet på ideen om «den demokratiske fred» (Schafer & Walker 2006b). Det er vist at beliefs-systemet, operasjonell kode, er relativt stabilt, men at det kan endres over tid i respons til kriser som utvikler seg langsomt, og raskt i respons til kriser med en eksplosiv utvikling (Walker et al. 1998).

I litteraturen om operasjonell kode er det imidlertid vist til ulike metodiske og teoretiske utfordringer. Denne artikkelen vil ikke presentere noen

uttømmende liste i så måte, men peke på de mest sentrale utfordringer identifisert i litteraturen.

Under den årlige internasjonale konferansen om politisk psykologi i 2000, identifiserte et eget symposium ulike forskningsspørsmål for fremtidig forskning på operasjonell kode (Walker 2000). Hvorvidt er beliefs og beliefs-system stabile over tid og på tvers av ulike politiske situasjoner? Hvis ikke, hvorfor; hvilke er stabile, og under hvilke omstendigheter oppstår endringer? Og i forlengelsen av dette spørsmålet: hvilke utenrikspolitiske beslutninger korresponderer mer korrekt og konsistent med observasjoner på bakgrunn av data fra spontane eller forberedte uttalelser, private eller offentlige uttalelser og individ- eller aggregert analysenivå? Behovet for å analysere ledere fra ulike kulturer for å fastsette hvorvidt kilder, kontekst, analysenivå har samme betydning som i analysen av amerikanske/ vestlige ledere, ble også påpekt.

Etter dette har det tilkommet forskning som viser at data fra private og offentlige uttalelser gir samme resultat (Renshon 2009). Når det gjelder hvorvidt data fra spontane versus forberedte uttalelser gir best resultat, gir forskningen ikke et entydig svar (se f.eks. Dille 2000; Schafer & Crichlow 2000). Det synes som om dette er situasjonsavhengig, uten at forskningen har lyktes i å isolere hvilke situasjoner som fordrer hvilke datasett. Brorparten av forskningen på operasjonell koding tar utgangspunkt i statens leder, da dette anses som det mest hensiktsmessige analysenivå for å «fange statens kognisjon».¹³ En leders uttalelser er mest sannsynlig en refleksjon av staten som helhet. Således vil også ulike nøkkelrådgiveres operasjonelle kode være av betydning. Det foreligger noe forskning på forholdet mellom leders og rådgivers operasjonelle kode samt deres relative betydning for utenrikspolitisk beslutningstagning, men feltet er ennå ikke kommet langt nok til å trekke konklusjoner (Crichlow 2006; Robison 2006). Når det gjelder å utvide forskningshorisonten til også å inkludere analyser av ikke-vestlige ledere og stater, har mye skjedd siden tidlig på 2000-tallet. Analyser av operasjonell kode finnes nå blant annet av Saddam Hussein (Dyson & Raleigh 2014); Vladimir Putin (Dyson 2001); Mu'ammarr Qaddafi (O'Reilly 2010); Iran (Devlen 2010); Kina (Feng & He 2012; He & Feng 2013); terrorister og terroristgrupper (Jacquier 2014; Walker 2011). På tross av denne økningen i analyser av ikke-vestlige stater/ ledere, er forskningen fortsatt mangelfull når det gjelder å fokusere på de identifiserte metodiske og teoretiske utfordringer nevnt over.

Når det kommer til analyser av ikke-engelskspråklige tekster, gjør også ulike utfordringer knyttet til oversettelse seg gjeldende. Spørsmålet er om og eventuelt på hvilken måte unøyaktig oversettelse kan innvirke på resul-

13. Sosial kognisjon er deler av det teoretiske grunnlaget her. Se for eksempel Helstrup & Kaufmann 2000: 378–401.

tatet av en analyse av operasjonell kode som benytter VICS-metoden. Det finnes ikke studier som behandler denne problematikken eksplisitt, men Picucci (2008: 155–160) diskuterer i sin doktoravhandling ulike utfordringer knyttet til oversettelse av tekst. For eksempel påpeker han at analyser av grupper/subjekter som i utstrakt grad benytter seg av metaforer og analogier i sine tekster vil kunne lide av at disse kan tildekke selv-referanser, og videre at idiomatiske uttrykk kan føre til en feilidentifisering av subjekt/objekt til det transitive verbet. Imidlertid vil disse utfordringer helst gjøre seg gjeldende i automatisert koding (dataprogramvaren Profiler Plus) og mer sannsynlig unngås ved håndkoding når den som koder er kjent med kasus og kontekst. Her har imidlertid faggruppen en jobb å gjøre i å avdekke hvorvidt VICS-resultater er lett påvirkelige av variasjoner i oversettelse av originale dokumenter, for eksempel ved en komparativ design hvor analyse av originaltekster sammenlignes med analyser av et gitt antall oversettelser av samme dokument.

Det har lenge vært antatt at beliefs generelt sett er stabile over tid og at dette er knyttet til premissene om kognitiv konsistens. De viktigste antagelsene i denne modellen er at beliefs er stabile over tid, at de har en indre konsistens og at de er gjensidig avhengige og hierarkiske. Når det gjelder endring i den operasjonelle kode ved endring av de filosofiske og instrumentelle beliefs, er det påvist i nyere studier at disse kan endre seg over tid og også i relasjon til spesielle hendelser, og dermed er den operasjonelle kode mer fleksibel enn tidligere antatt av fagfeltet (Crichlow 1998; Feng 2005; Walker & Schafer 2000). Et paradoks ved disse nyere studiene, sett i forhold til teori om kognitiv konsistens, er at filosofiske beliefs er mer endringsvillige enn instrumentelle beliefs – noe som strider mot prinsippet om hierarki og tidligere antagelser om at P-1, som omhandler aktørens overordnede oppfatning av den politiske arena, troner øverst i hierarkiet (George 1969).¹⁴ Imidlertid er det relativt få studier som *systematisk* har undersøkt dette (men se Renshon 2008: 823–828 for en oversikt).

To sentrale teoretiske spørsmål når det kommer til endring i belief, er hvordan og hvorfor beliefs endres. Beliefs kan endres på to måter, de kan *forsterkes* (f.eks.: den politiske arena er *definitivt vennlig* til den politiske arena er *meget vennlig*), eller de kan *reverseres* (f.eks.: den politiske arena er *definitivt vennlig* til den politiske arena er *meget fiendtlig*). Renshon (2008) har undersøkt om George W. Bushs operasjonelle kode endret seg i forbindelse med (i) rolleskifte (fra guvernør til president), (ii) traumatisk hendelse (11. september) og (iii) erfaring (effekt av seks år som president etter 9/11 hvor vesentlige traumatiske hendelser og rolleendring var fraværende). Han fant at traumatisk hendelse bidro til en substansiell endring i

14. Filosofisk beliefs nr. 1: Hva karakteriserer den politiske arena? Preges den politiske arena av harmoni eller konflikt? Hva er ens politiske motstanders substansielle karakter?

Bushs operasjonelle kode. Bushs P-1 og andre relaterte filosofiske beliefs viste alle endring i reversert retning: til mer negative og konfliktfulle. Endring i rolle fra guvernør til president hadde også en effekt på Bushs operasjonelle kode; her fant man en forsterkning i allerede etablerte beliefs og videre en forsterkning heller enn en endring. Erfaring i rollen som president i en periode uten rolleendring og vesentlige traumatiske hendelser, viste ingen substansiell endring i Bushs operasjonelle kode (Renshon 2008:841–842). Her er det rom for ytterligere forskning. I dagens utenrikspolitiske landskap, hvor fokus på dialog både med allierte og fiender står sterkt, er det for eksempel av betydning å undersøke effekten av diplomati basert på dialog i det å endre beliefs. Et annet interessant spørsmål er således også hvilken effekt trusler og utøvd makt har på beliefs. Et godt studiekasus i denne sammenheng vil kunne være forhandlingene mellom USA og Iran.

Hamas' operasjonelle kode

Det er lite dokumentert hvordan Hamas oppfatter den internasjonale arena og sin plass på denne som politisk aktør. Imidlertid finnes det et betydelig antall studier av Hamas hvor organisasjonen generelt sett fremstilles enten som en terroristorganisasjon eller som en politisk- og/eller veldedighetsorganisasjon (se f.eks. Bhasin & Hallward 2013; Brathwaite 2013; Gunning 2004, 2007; Levitt 2006; Malka 2005; Tamimi 2007). Som beskrevet innledningsvis er operasjonell kode et sett med beliefs som fungerer som tolknings- og prosesseringssystemer for å velge ut, tolke, abstrahere og integrere informasjon og som har stor innvirkning på hvordan politiske ledere tolker informasjon, definerer en politisk situasjon og tar beslutninger. Analysen av Hamas' operasjonelle kode avdekker Hamas' syn på internasjonal politikk, de ulike elementer i det politiske univers samt andre aktører og hvordan man best agerer på den internasjonale arena.

Bakgrunn

Hamas ble 26. januar 2006 erklært vinnere av valget til ny lovgivende forsamling i de palestinske områder. Den overlegne seieren kom overraskende; de fleste observatører hadde forventet at Hamas og Fatah etter valget ville måtte danne en koalisjon (Agha & Malley 2006; Asser 2006). Hamas uttalte etter valget at de kun hadde forventet å komme i en sterk opposisjonsposisjon (Asser 2006; ICG 2006). Den mest nærliggende årsak til Hamas' valgseier er at de har mestret både å yte motstand mot Israel og samtidig gi bistand til den palestinske befolkningen. Deres

omdømme som ukorruperte og som en organisasjon med høy integritet har også vært viktig (Abu-Amr 2007; Asser 2006; Siegman 2006).

Hamas' valgseier kom altså som en overraskelse på det internasjonale samfunn. Israel reagerte med å kreve at Hamas anerkjente Israels rett til å eksistere (og annullerte sitt manifest fra 1988). Israel krevde videre at Hamas avvæpnet og anerkjente tidligere inngåtte avtaler. De tre betingelsene som ble satt av Israel ble umiddelbart mer eller mindre adoptert av tre av medlemmene av Kvartetten: EU, USA og FN.¹⁵ ¹⁶ Russland derimot, valgte å åpne for kontakt med den nye palestinske regjeringen og inviterte en Hamas-delegasjon til Moskva (Usher 2006a). Store deler av det internasjonale samfunn gratulerte det palestinske folk og legitimerte valget som en del av en demokratiseringsprosess hvor det palestinske folk uttrykte sin vilje. Flere internasjonale aktører stilte imidlertid krav til Hamas, hovedsakelig at Hamas nå måtte avstå fra vold og la seg avvæpne. Amerikanerne knyttet også kravene til bistand og krevde at Hamas avvæpnet, avstod fra all voldsbruk og anerkjente Israel (Mohamad 2007). I april 2006 innstilte EU og USA bistanden til den Hamas-ledede regjeringen (BBC News 2006). Ulike Gulfstater lovet derimot støtte, og Den arabiske liga påtok seg å overføre lønnsutbetalinger direkte til statsansatte (ICG 2006).¹⁷ På grunn av den økende nøden i de palestinske områdene som følge av Vestens økonomiske boikott, besluttet Kvartetten i mai å kanalisere bistand via ikke-statlige organisasjoner og altså utenom palestinske myndigheter (The Quartet 2006).¹⁸

Utvалgskriterier for datamaterialet

Psykologiske analyser av politikk opererer noen ganger på individnivå. For eksempel kan man undersøke hvordan en statsleders psykologiske egenskaper påvirker statlig politikk (se f.eks. Hermann 1974, 1980; House, Spangler & Woycke 1991). En statsleder opererer imidlertid sjelden alene i utforming av politikken, og Hamas er i stor grad en konsensusorganisasjon (Gunning 2007: 138–141). En aggregert analyse er derfor best egnet til å belyse hvordan Hamas oppfattet den internasjonale arena og sin plass i denne som politisk aktør. Når det gjelder spørsmålet om hvilket datamateriale som bør legges til grunn for aggregerte analyser, skriver Schafer følgende:

15. Kvartetten: En gruppe bestående av EU, FN, USA og Russland. Stiftet i Madrid i 2002 av den spanske statsministeren José María Aznar som et resultat av at konflikten mellom Palestina og Israel eskalerte.

16. Formelt ble kravene fremmet av Kvartetten 30.01.06: <http://2001-2009.state.gov/r/pa/prs/ps/2006/60068.htm>.

17. Ifølge International Monetary Fund ble disse løftene imidlertid ikke gjennomført.

18. Interesserte kan lese International Monetary Funds oversikt over palestinsk økonomi i denne perioden på http://www.imf.org/external/np/wbg/2006/eng/rr/pdf/fis_1006.pdf.

It may be that we simply have to look at official statements of the administration, which presumably are derived after the leader and advisors have assessed the situation and proceeded to take action. This shared or prevailing view of the state's foreign policy elite might be called «cognitions of the state» as reflected most clearly in the formal, prepared statements of the chief of state (Schafer 2000: 513–514).

Snyder et al. (1962) skriver at interaksjonen mellom en leder, hans/hennes rådgivere og andre aktører på den politiske arena definerer situasjonen samt avklarer handlingsalternativer (i form av skisser) som igjen påvirker hva som faktisk blir gjort. Når det gjelder Hamas, er analysene på grunn av strukturelle sider ved organisasjonen basert på utsagn fra tre sentrale personer: Ismail Haniyeh (statsminister i Hamas-regjeringen), Mahmoud al-Zahar (utenriksminister i Hamas-regjeringen) og Khaled Mash'al (leder for Hamas' politiske fløy).¹⁹ I 2006 var lederskapet i Damaskus ledet av Khaled Mash'al, organisasjonens hovedsete (Tamimi 2007). Slik hadde det vært siden Abu Marzuq omorganiserte i 1989 med det formål å beskytte organisasjonen mot Israels forsøk på å utrydde Hamas' lederskap. Hamas var i analyseperioden delt i tre ulike fløyer: en sosial, en politisk og en militant, hver med sin egen organisasjonsstruktur og lederskap.²⁰ Videre hadde organisasjonen ulike styringsgrupper: de eksterne medlemmene i det politiske lederskapet, det politiske lederskapet på Vestbredden, styringskomiteen i Gaza, det fengslede lederskapet og det militante lederskapet.

Som diskutert i det foregående er offentlige uttalelser det beste data-materialet for forskning på predisposisjoner ettersom offentlige uttalelser med stor sannsynlighet er et produkt av administrasjonens/regjeringens beslutningstagningsprosess (Schafer 2000). Imidlertid er det viktig å være oppmerksom på muligheten for at formelle offentlige uttalelser ikke alltid representerer den oppfatningen en administrasjon/regjering i virkeligheten har om et gitt tema. Det er også rimelig å anta at det vil være et større behov for inntrykkskontroll dersom offentlige uttalelser er rettet mot/presentert for spesielle grupper innenriks.²¹ En review-artikkel av Tetlock og Manstead (1985) diskuterer hvordan en forsøker å styre eller kontrollere andres inntrykk (inntrykkskontroll) av en selv ved hjelp av språk og språkmønstre. Konklusjonen er at dersom offentlige utsagn er gitt med formål å fremme et bestemt inntrykk, er slike utsagn mindre hensiktsmessige ved studier av psykologiske karakteristikk. Imidlertid

19. For en oversikt over Hamas' organisasjonsstruktur se f.eks. Gunning 2007: 95–141.

20. På 2000-tallet distanserte de politiske lederne i Hamas seg fra den militære fløyen i Hamas, the al-Qassam Brigades. Denne kløften ble ytterligere forsterket etter valget i 2006 (Chehab 2007: 2–5).

21. F.eks. Hamas' militante fløy (The Qassam Brigades).

indikerer resultatene av en nyere studie av operasjonell kode at man får de samme resultatene uavhengig av om man benytter offentlig eller privat datamateriale (Renshon 2009). Haniyeh, al-Zahar og Mash'al er kjente aktører på den politiske arena, og det er i denne studien valgt data fra offentlige og ikke private kilder, nærmere bestemt offentlig tilgjengelig verbalt eller skrevet materiale som er rettet mot allmennheten innenriks og/eller utenriks.

Nyere studier har vist noe blandede resultater med hensyn til hvor viktig det er å skille mellom forberedte og spontane offentlige uttalelser (se f.eks. Dille 2000; Schafer & Crichlow 2000). Rosati (1987) hevder imidlertid at det er vanskelig for en statsleder å ta avstand fra offentlige uttalelser uansett om disse er spontane eller forberedte. I datamaterialet som ligger til grunn for denne artikkelens analyser er det ikke skilt mellom spontane og forberedte uttalelser.

Datamaterialet er hentet fra tiden etter valget i de palestinske områdene, 26. januar til 26. april 2006. Når det gjelder omfang og lengde, anbefaler Schafer og Walker (2006a) at en talehandling (en uttalelse) bør inneholde minst 15 kodede verb og at en analyse bør inneholde totalt 100–150 kodede verb. Denne analysen inneholder 102 kodede verb.²² Med hensyn til tema for talehandlingene er uttalelser og intervjuer hvor Haniyeh, al-Zahar og Mash'al uttaler seg om de tre krav (dvs. anerkjenne Israel, akseptere allerede inngåtte avtaler og avstå fra vold), situasjonen etter valget, synet på andre aktører (Kvartetten, ulike EU-land, Israel, arabiske land, Fatah) og generelt om saker/aktører som er relatert til hendelsene inkludert. Fokus er altså av utenrikspolitisk natur. Talehandlingene som udelte omhandler innenrikspolitiske tema er ikke inkludert.

Resultater

Resultatene fordeles i de tre dimensjonene ved operasjonell kode som sammen påvirker hvordan en utenrikspolitisk aktør håndterer konflikt og forhandlinger med andre aktører: (1) *Diagnostiske predisposisjoner* som omhandler de filosofiske beliefs og påvirker hvordan aktøren definerer den situasjonen han står overfor. (2) *Handlings-/predisposisjoner* som omhandler tre av de instrumentelle beliefs som påvirker synet på hvilken handlingsrespons som er mest hensiktsmessig.²³ (3) *Diversitets(skiftende)-/predisposisjoner* som omhandler de to siste av de instrumentelle beliefs og

22. Dette er i nedre grense for hva som er ønskelig i en analyse av operasjonell kode. I denne sammenheng er det imidlertid en akseptert svakhet da analysen kun er ment som en illustrasjon av metoden.

23. 1-1 Strategi, 1-2 Taktikk, 1-5 Ulike metoders nytteverdi.

påvirker oppfatningen av risiko og timing i forhold til handlingsresponser i en gitt situasjon.

Georges ti beliefs og indeksskårene på disse identifiseres ved forkortelser i parentes.²⁴

Tabell 4: Analyse av operasjonell kode

Hamas	Resultat
Filosofiske beliefs	
P-1 Hvordan oppfattes den politiske verden	-.84
P-2 Muligheter for å realisere fundamentale verdier	-.58
P-3 Forutsigbarheten ved det politiske univers	.24
P-4 Kontroll over den politiske utvikling	.48
P-5 Tilfeldighetens betydning	.88
Instrumentelle beliefs	
I-1 Strategiens retning	0,0
I-2 Styrken på taktikken	+.07
I-3 Risiko-orientering	.14
I-4 Viktigheten av riktig timing	
Mellom samarbeid og konflikt	1,0
Mellom ord og handling	.08
I-5 Nytteverdi av ulike metoder	
Straffe	.02
True	.19
Opponere	.29
Støtte/appellere	.08
Love	.39
Belønne	.02

Note: Tabell for tolkning av indeksskårene, se appendiks I.

Diagnostiske predisposisjoner: Etter valget 26. januar 2006 betraktet Hamas det politiske univers, det vil si det internasjonale samfunn, som *meget fiendtlig* (P-1 = -.84). Med hensyn til å realisere vesentlige politiske mål, var Hamas *definitivt pessimistisk* (P-2 = -.58). Videre attribuerte Hamas *lav for-*

24. For eksempel (P-1) refererer til Georges første filosofiske belief og (1-2) refererer til Georges andre instrumentelle belief.

utsigbarhet med hensyn til handlingene til andre internasjonale politiske aktører ($P-3 = .24$). Hamas mente de hadde *medium kontroll/makt* over den politiske utvikling ($P-4a = .48$). De anså også andre aktører på den internasjonale politiske arena til å ha *medium*, men allikevel noe mer *kontroll/makt* enn Hamas hadde selv over den politiske utvikling ($P-4b = .52$). Endelig mente Hamas i denne perioden at tilfældigheter spilte en *meget stor rolle* ($P-5 = .88$), noe som var influert av deres oppfatninger om lav forutsigbarhet. *Handlings-/valg-predisposisjoner*: Hamas' strategi i forhold til tilnærming til politiske mål var *blandet* ($I-1 = 0,0$) etter valgseieren. Med dette menes at deres overordnede strategi var å variere mellom å vise at de ønsket å samarbeide, men at de heller ikke styrte av veien for konflikt. Videre mente Hamas at en *blandet* taktikk, noe lent mot samarbeid, var den beste taktikken ($I-2 = .+07$). Med hensyn til nytteverdien av ulike metoder, anså Hamas at det å benytte verbale positive sanksjoner under kategorien '*love*' hadde meget høy nytteverdi ($I-5e = .39$). Videre fant de også meget høy nytteverdi, dog noe mindre enn å komme med løfter, i det å appellere til andre aktørers moral ved å *opponere/protestere* ($I-5c = .29$). Hamas anså det som relativt hensiktsmessig (medium nytteverdi) å fremsette *trusler* ($I-5b = .19$). Det å fremsette positive moralske appeller, *støtte/appellere*, ble ansett å ha lav nytteverdi ($I-5d = .08$). Hamas fant metodene *straffe og belønne* minst hensiktsmessig; det vil si meget lav nytteverdi ($I-5a, f = .02$). *Diversitets(skiftende)-predisposisjoner*: Hamas' risikoorientering etter at de vant valget i 2006 var *lav* ($I-3 = .14$). Dette vil si at de demonstrerte at deres handlinger er uforutsigbare, noe som igjen betyr at de varierte valg av taktikk. Hamas viste *meget høy variasjon* ($I-4a = 1,0$) mellom samarbeid og konflikt, hvilket betyr at de anså viktigheten av riktig timing i forhold til risikoen ved ulike politiske handlinger som meget viktig. Imidlertid viste de *meget lav variasjon* mellom ord og handling ($I-4b = .08$). Sett i sammenheng med I-5a-f viser dette at Hamas balanserte risiko ved å variere mellom positive og negative verbale sanksjoner heller enn mellom positive og negative fysiske sanksjoner.

Diskusjon

Analyseresultatene viser at Hamas oppfattet den politiske verden og andre aktørers politikk og handlinger som meget fiendtlige ($P-1 = -.84$). Hamas' oppfatning av hvilken strategi som var den beste i slike fiendtlige omstendigheter var *blandet* ($I-1 = 0,0$). Deres blandede strategi av antydninger til ønske om samarbeid og implisitte, utydelige tegn til at de ville etterkomme kravene (om å anerkjenne Israel, godta tidligere avtaler og avstå fra vold) og antydninger om at de ikke ville styre av veien for konflikt, kan reflektere behovet for å tilfredsstille befolkningen og samtidig enkelte

utenrikspolitiske aktører. Det kan også reflektere deres ideologiske plattform.²⁵ Studerer man regjeringsplattformen beskrevet i statsminister Haniyehs tale til nasjonalforsamlingen 27. mars 2006, kan man lese en vilje til samarbeid med Israel: «The government and the relevant ministries will take into consideration the interests and needs of our people and the mechanisms of daily life, thus dictating necessary contacts with the occupation in all mundane affairs; business, trade, health, and labor» (Hroub 2006: 22). Holdningen til en to-statsløsning ble opprettholdt. I tillegg er det betydningsfullt at Haniyeh stadfestet at regjeringen ville styre i tråd med den modifiserte «Basic Law of 2003».²⁶ Imidlertid hadde Hamas i sitt valgprogram hevdet retten til å utøve vold: «Our Palestinian people are still living a phase of national liberation, and thus they have the right to strive to recover their own rights and end the occupation using all means, including armed struggle» (Hroub 2006: 9).

Hamas var definitivt pessimistisk med hensyn til å realisere de politiske mål ($P-2 = -.58$) de hadde skissert i valgprogrammet, 'Change and Reform'.²⁷ Antageligvis speiler dette det faktum at de kun kort tid etter valget ble presentert for et ultimatum om å etterkomme kravene fra Kvartetten eller bli utsatt for diplomatiske og økonomiske sanksjoner. Under disse betingelsene mente Hamas at den beste taktikken ($I-2 = +.07$) var å vise tegn på vilje til samarbeid overfor det internasjonale samfunn uten å miste all forhandlingspotens ved å gi avkall på muligheten for å gjenoppta væpnet konflikt med Israel.²⁸ Med hensyn til å kontrollere den politiske utviklingen i Palestina, mente Hamas at de hadde en middels kontroll ($P-4 = .48$), dette hadde trolig sammenheng med at de hadde regjeringsmakt. Allikevel opplevde de at andre internasjonale aktører, og sannsynligvis da spesielt USA og Israel, hadde mer makt enn det de selv hadde ($P-4b = .52$) på det daværende tidspunktet til å kontrollere utviklingen i Palestina. Analyseresultatene viser at Hamas anså det å komme med løfter som den mest hensiktsmessige metoden for å håndtere situasjonen ($I-5e = .39$). Hamas opplevde aktørene på den internasjonale arena som lite forutsigbare ($P-3 = .24$) og at tilfeldigheter spilte en meget stor rolle ($P-5 = .88$).

25. Hamas' ideologi er ikke statisk; den har blitt påvirket av og påvirkes av endringer «på bakken». I analyser utført i tiden rundt valget ble det argumentert for at den nasjonalistiske siden ved Hamas' ideologi stadig var blitt mer fremtredende (se f.eks. Baumgarten 2005; Hroub 2006; Usher 2006b) til fordel for den islamske siden samtidig som de ekstreme sidene ved den militante siden var dempet (argumentert av flere; se f.eks. Hroub 2006).

26. Denne er fundamentert i Osloavtalen.

27. Hovedmålsetningene i dette programmet var: frigjøring av Palestina og muligheten for at det palestinske folk kan vende tilbake til en uavhengig stat med Jerusalem som sin hovedstad; utvikle det palestinske sivile samfunn basert på mangfold; den politiske dagsordenen skal fremme målet om å oppnå de palestinske nasjonale rettigheter (Hroub 2006).

28. Hamas hadde opprettholdt en våpenhvile siden februar 2005 (ICG 2006: 20).

Dette gjenspeiler trolig en forventning om at EU-landene og FN ville legge seg på en mindre konfronterende linje enn hva disse aktørene virkelig gjorde i etterkant av valget (Mash'al 2005). USA har historisk sett blitt oppfattet av Hamas som en alliert av Israel og som en partisk mekler i konflikten. Det var således trolig forventet at de kom til å reagere som de gjorde. Imidlertid kan Bush-administrasjonens utsagn i 2002 om at de ønsket et lederskifte i Palestina, samt stadfestelsen av at palestinerne hadde rett til en palestinsk stat og vektleggingen av demokratiet, ha gitt små forhåpninger om en endring (Bush 2002). Dette reflekteres i Hamas' regjeringserklæring hvor Haniyeh påpeker følgende:

The American administration, which has been preaching democracy and the respect for people's choices, is called before all others to support the will and choice of the Palestinian people. Instead of the threatening them with boycotts and cutting aid, it should fulfill its promises to help in the establishment of an independent Palestinian state with Jerusalem as its capital (Haniyeh, sitert i Hroub 2006: 25).

På grunn av denne opplevde uforutsigbarheten ved andre aktørers handlinger, som for eksempel Bush-administrasjonen, fant Hamas det meget viktig å balansere risikoen ved ulike politiske handlinger ved å variere taktikk mellom samarbeid og konflikt (I-3 = .14). Resultatene viser at Hamas heller balanserte mellom positive og negative verbale sanksjoner (I-4a = 1,0) enn mellom positive og negative fysiske sanksjoner (I-4b = .08). Trolig speiler dette Hamas' dilemma mellom å godta kravene fra Kvartetten og dermed miste viktige forhandlingskort og/eller å avvise kravene og dermed miste viktige diplomatiske forbindelser og avgjørende økonomisk bistand. Mer spesifikt: at det å fremsette lovnader om samarbeid og trusler om konflikt var mindre risikofullt enn faktisk å inngå et samarbeid (akseptere kravene) eller gjenoppta konflikt ved blankt å avvise kravene eller sågar avblåse våpenhvilen. Videre, sett i lys av hvor fiendtlig de oppfattet den internasjonale arena å være, kan Hamas ha forsøkt å beskytte sin posisjon og sine ressurser ved en appeasement-strategi hvor det taktiske grep var å balansere mellom samarbeid og konflikt for å begrense graden av appeasement (jf. George 1993; Tetlock 1998; Thibaut & Kelley 1959). Forskeren Saul Mishal mener også å gjenkjenne Hamas' strategi som en blandet strategi, og uttaler følgende:

Hamas leaders' frequent post-election statements relating to critical issues such as the recognition of Israel, commitment to a two state solution, respect for Palestinian agreements that have already been made with Israel, and disavowal of terrorism do in fact indicate a quest for a «*hybrid*» or «*mixed strategy*». The aim of the strategy is to legitimize the existence of a governmental framework that would necessarily result in unresolved contradictions. In this context, Hamas has favored

reliance on political strategies that have not been aimed at resolving key political issues. The more the leadership succeeds in mobilizing internal legitimacy and external support for initiatives that require neither the recognition of Israel nor the full acceptance of the Oslo accords – *nor the complete rejection of either* – the greater their chances will be of skirting decisions on fundamental issues (Mishal 2006, forfatters utheving).

Hamas' operasjonelle kode er deres beskrivelse av situasjonen; hvordan de oppfattet internasjonale aktører og hva de anså som den beste strategien for å håndtere disse. Analysen viser at den basis som Hamas, i møte med de tre krav, i all hovedsak tok sine beslutninger innenfor, var at den internasjonale arena var fiendtlig. I møte med en slik fiendtlighet fant Hamas at den beste strategi var en kalkulert blanding mellom samarbeid og konflikt – en forsiktig appeasement-strategi.

Konklusjon

Denne artikkelen har presentert analyse av operasjonell kode som en egnet metode for å analysere en aktør, som for eksempel en statsleder eller en gruppe av beslutningstagere, og eksemplifisert metoden gjennom analysen av Hamas. En analyse av operasjonell kode vil ikke alene kunne forklare en stats beslutninger, men kan inngå i en mer omfattende analyse hvor aktør-variabelen (det mikroanalytiske nivå) er integrert. Aktør-variabelen gir kunnskap om hvilke rammer en aktør fatter sine beslutninger innenfor ved å belyse hvilke «briller» han vurderer informasjon gjennom. Slike «briller», det vil si aktørens operasjonelle kode, former og påvirker beslutningstagningsoppgaver som å definere situasjonen, søk etter og analyse av valgmuligheter samt oppfatninger om mulige resultat.

Snyder et al.s (1962, 2002²⁹) teoretiske rammeverk kan utgjøre et slikt helhetlig fundament for analyse av utenrikspolitiske beslutninger og er ofte benyttet innenfor fagfeltet politisk psykologi og utenrikspolitisk beslutningstagnings.³⁰ Dette rammeverket gir et grunnlag for å analysere sammenhengen mellom makro- og mikronivå av beslutningstagnings, hvordan de integreres og virker sammen ved å sette fokus på aktøren. Tetlock og Goldgeier (2000: 89) beskriver kjernen i denne dynamikken på følgende måte: «Micro processes shape our perceptions of macro constraints – of how threatening other states are, of how inherently anarchic the international system is, and of the potential for reaching mutually

29. Ny revidert utgave av denne boken kom i 2002. Det originale innhold fra 1962 er beholdt. I tillegg har boken fått to nye kapitler av Hudson samt Chollet & Goldgeier. I artikkelen er det referert til originalutgaven.

30. Foreign policy decision-making.

beneficial agreements». Den operasjonelle kode gir en beskrivelse av hvilke føringer som legges for de perseptuelle mikroprosesser. Den avdekker de kognitive grunnstrukturer som ligger til grunn for aktørens oppfatninger av det politiske liv.³¹

Hvis vi skriver Hamas' operasjonelle kode som en prediksjon, er det lettere å se hvordan denne kan passe inn i en mer omfattende analyse hvor aktørvariabelen analyseres sammen med ulike innenriks- og utenrikspolitiske variabler. Vi analyserer den operasjonelle kode (aktørvariabelen) som det filteret som aktøren tolker innkommende innenriks- og utenrikspolitisk informasjon gjennom. Basert på Hamas' filosofiske beliefs vil organisasjonen ha en tendens til å se den utenrikspolitiske arena som meget fiendtlig og være ytterst pessimistisk i forhold til det å realisere sine politiske mål. De vil oppfatte andre internasjonale aktører som uforutsigbare og anse at det er de internasjonale aktørene som har makt til å kontrollere den historiske utviklingen. Tilfeldigheter vil spille en stor rolle. Basert på Hamas' instrumentelle beliefs vil de ha en tendens til å velge en blandet strategi hvor de varierer mellom samarbeid og å gå i konflikt. Denne strategien vil de implementere med en blandet taktikk, noe dominert av samarbeid. De vil avstå fra risikohandlinger. Der hvor de oppfatter risiko, vil de håndtere denne ved å være meget fleksible i sin taktikk. Det å inkludere fysiske sanksjoner (som voldshandlinger) vil ikke vurderes som hensiktsmessig. Hamas vil heller ha en tendens til å komme med løfter, protestere og fremsette trusler.

Basert på kunnskap om at overnevnte var de «briller» Hamas oppfattet andre aktører og sin egen posisjon gjennom i etterkant av valget i 2006, gikk det internasjonale samfunnet glipp av en sjanse til virkelig å inkludere Hamas i den politiske folden.³² Det massive internasjonale trykket Hamas ble utsatt for – de skulle spesifikt (og også ordrett) godta de tre kravene (anerkjenne Israel, avstå fra vold og godta allerede inngåtte avtaler) – ble tolket gjennom oppfatningen om at viktige aktører (USA, Israel mfl.) var meget fiendtlige til Hamas. Dette gjorde utvilsomt at organisasjonen ikke hadde tillit til disse sentrale aktørene. I tillegg opplevde Hamas et maktunderskudd, en uforutsigbarhet og hadde lav selvtilit til egen handlingspotens. De oppfattet høy risiko ved både å godta kravene og å avvise dem, og valgte således en appeasement-strategi. I dette tidsrommet anså ikke Hamas det som hensiktsmessig å benytte voldelige metoder for å oppnå sine mål, selv om de framsatte trusler om at dette kunne endre seg

31. De filosofiske og instrumentelle beliefs.

32. Når det er sagt, tar konklusjonen her ikke høyde for de kompliserte innenriks- og utenrikspolitiske faktorer som spilte inn i situasjonen den gang – slik som for eksempel Fatahs handlinger, den palestinske folkeopinion, allianseforpliktelser, Israels (mis-)oppfatning, opinionen i USA, internasjonale og regionale interesseresspørsmål og fiendebilder. Disse må, som beskrevet tidligere, inngå i en fullverdig forståelse av situasjonen.

i fremtiden. Således stod det internasjonale samfunn i en overlegen posisjon, hvor de ved å utvise smidighet kunne hatt mulighet til å bilegge en konflikt.

Artikkelen har presentert analyse av operasjonell kode til mulig inspirasjon for det akademiske miljø, særlig med henblikk på den muligheten denne metoden gir i det å analysere aktørvariabelen i internasjonale relasjoner. Kunnskap om ulike aktørers operasjonelle kode vil også være nyttig i anvendt forstand som for eksempel i forebyggende diplomati, megling, fredsbyggende operasjoner og konfliktforebygging.

Om artikkelen

Denne artikkelen bygger på forfatterens masteravhandling ved Psykologisk institutt, NTNU: *Who Decides Matters: En sosialpsykologisk studie av Hamas-regjeringens og Bush-administrasjonens beslutninger etter valget i de okkuperte palestinske områder i 2006*. Utvidet analyse og datainnsamling er å finne der.

Forfatteren takker IP-redaksjonen og to anonyme fagfeller for konstruktive og fruktbare kommentarer. Videre rettes også takk til Arnulf Kolstad, Sveinung Neset og Daniel Heradstveit for verdifulle tilbakemeldinger til et tidligere utkast.

Appendiks I

Tabell for tolkning av kalkulerende VICs indiser³³

Indeks angitt i tabellen viser metode for kalkulerende av de ulike filosofiske og instrumentelle beliefs. Utgangspunkt for denne kalkulerende er den kodede verbkonstruksjon (se tabell 2 & 3AB).

Filosofiske beliefs

P-1 Hvordan oppfattedes den politiske verden (Fiendtlig/Vennlig)

Indeks: (% positiv andre-attribusjoner) minus (% negative andre-attribusjoner).

Fiendtlig					Vennlig			
Ekstremt	Meget	Definitivt	Noe	Blandet	Noe	Definitivt	Meget	Ekstremt
– 1.0	–.75	–.50	–.25	0.0	+.25	+.50	+.75	+ 1,0

P-2 Muligheter for å realisere fundamentale verdier (Pessimisme/Optimisme)

Indeks: Gjennomsnittintensiteten til uttalelser om andre, delt på tre.

Pessimistisk					Optimistisk			
Ekstremt	Meget	Definitivt	Noe	Blandet	Noe	Definitivt	Meget	Ekstremt
– 1,0	–.75	–.50	–.25	0.0	+.25	+.50	+.75	+ 1,0

P-3 Forutsigbarheten ved det politiske univers (Lav/Høy)

Indeks: 1 – IQV³⁴

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.25	.50	.75	1.0

33. Etter tabeller utformet av: Walker, S. G., Schafer, M. og Young, M. D. (1998). Systematic Procedures for Operational Code Analysis: Measuring and Modeling Jimmy Carter's Operational Code. *International Studies Quarterly*, 42, 175–89.

34. Det mål på spredning som brukes her er: Index of Qualitative Variation (IQV): «The index of qualitative variation is a ratio of the number of different pairs of observation in a distribution to the maximum possible number of different pairs for a distribution with the same N and same number of variable classifications» (Watson & McGaw 1980:88).

Number of different pairs

IQV=

Maximum different pairs for same N

P-4 Kontroll over den politiske utvikling (Meget lav/Meget høy)

Indeks: Selv-attribusjoner delt på (selv-attribusjoner + andre-attribusjoner)

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.25	.50	.75	1.0

*P-5 Tilfeldighetens betydning (Meget lav/Meget høy)*Indeks: $1 - (P-3 \times P-4)$

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.25	.50	.75	1.0

Instrumentelle beliefs*I-1 Strategiens retning (Konflikt/Samarbeid)*

Indeks: (% positive selv-attribusjoner) – (% negative selv-attribusjoner)

Konflikt					Samarbeid			
Ekstre mt	Meget	Defini- tivt	Noe	Blan- det	Noe	Defini- tivt	Meget	Ekstre mt
– 1,0	–.75	–.50	–.25	0.0	+.25	+.50	+.75	+ 1,0

I-2 Styrken på taktikken (Konflikt/Samarbeid)

Indeks: Gjennomsnittsintensiteten til selv-uttalelser delt på 3.

Konflikt					Samarbeid			
Ekstre mt	Meget	Defini- tivt	Noe	Blan- det	Noe	Defini- tivt	Meget	Ekstre mt
– 1,0	–.75	–.50	–.25	0.0	+.25	+.50	+.75	+ 1,0

*I-3 Risiko-orientering (Meget lav/Meget høy)*Indeks: $1 - IQV$ for selv-attribusjoner.

Motvilje				Aksept
Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.25	.50	.75	1.0

*I-4 Viktigheten av riktig timing (Meget lav/Meget høy)**A) Mellom samarbeid og konflikt*

Indeks: 1- den absolutte verdi av (% positive selv-attribusjoner minus % negative selv-attribusjoner).

Fleksibilitet

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.25	.50	.75	1.0

B) Mellom ord og handlinger

Indeks: 1- den absolutte verdi av (% ord minus % handling)

Fleksibilitet

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.25	.50	.75	1.0

I-5 Nytteverdi av ulike metoder (Meget lav/Meget høy)³⁵

Indeks: % transitive verbkategorier (straff, trussel, opponere/protestere, oppfordring/støtte, love, belønne)

*A) Samarbeid: støtte/appellere, love, belønne***Nytteverdi**

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.08	.16	.24	.32

*B) Konflikt: opponere, true, straffe***Nytteverdi**

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.08	.16	.24	.32

35. Selv om denne skalaen kan variere mellom 0.0 og 1.0, er det usannsynlig at de ytterste grensene nåes (Walker, 2000). Derfor er det mer hensiktsmessig å gradere skalaen som over. I analyseresultatene i denne studien viste det seg at en skåre (I-5e) var høyere enn 32. Jeg har allikevel ikke valgt å utvide skalaen, men beholdt den som over da dette var mest hensiktsmessig for å formidle den relative forskjell i vektning av de ulike metoders nytteverdi.

Litteratur

- Abu-Amr, Ziad (2007) Hamas: From Opposition to Rule. I Jamil Hilal (red.) *Where Now for Palestine? The Demise of the Two-State Solution*. London: Zed Books (167–187).
- Agha, Hussain & Robert Malley (2006) *Hamas: the Perils of Power*. Tilgjengelig på <http://www.crisisgroup.org/ar/Regions%20Countries/Middle%20East%20-%20North%20Africa/Israel%20-%20Occupied%20Palestinian%20Territories/hamas-the-perils-of-power.aspx>. Lesedato 02.11.2013.
- Alexander, Michele G., Shana Levin & P. J. Henry (2005) Image Theory, Social Identity, and Social Dominance: Structural Characteristics and Individual Motives Underlying International Images. *Political Psychology*, 26(1): 27–45.
- Asser, Martin (2006) *Q&A: Hamas Election Victory*. Tilgjengelig på http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/4650300.stm. Lesedato 11.05.2006.
- Axelrod, Robert (1976) *Structure of Decision*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Azar, Edward E. (1980) The Conflict and Peace Data Bank (COPDAB) Project. *Journal of Conflict Resolution*, 24(1): 143–152.
- Baumgarten, Helga (2005) The Three Faces/Phases of Palestinian Nationalism, 1948–2005. *Journal of Palestine Studies*, 34(4): 25–48.
- BBC News (2006) *EU Suspends Aid to Palestinians*. Tilgjengelig på http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/4887226.stm. Lesedato 19.06.2007.
- Bhasin, Tavishi & Maia Carter Hallward (2013) Hamas as a Political Party: Democratization in the Palestinian Territories. *Terrorism and Political Violence*, 25(1): 75–93.
- Brathwaite, Robert (2013) The Electoral Terrorist: Terror Groups and Democratic Participation. *Terrorism and Political Violence*, 25(1): 53–74.
- Bronfenbrenner, Urie (1961) The Mirror Image in Soviet-American Relations: A Social Psychologist's Report. *Journal of Social Issues*, 17(3): 45–56.
- Bush, George W. (2002) *The White House Rose Garden, June 24, 2002*. Tilgjengelig på <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/06/20020624-3.html>. Lesedato 12.04. 2013.
- Byman, Daniel & Kenneth Pollack (2001) Let Us Now Praise Great Men: Bringing the Statesman Back In. *International Security*, 25(4): 107–146.
- Callahan, Patrick, Linda Brady & Margaret Hermann (1982) *Describing Foreign Policy Behavior*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Carey, Benedict (2011) *Teasing Out Policy Insight from a Character Profile*. Tilgjengelig på http://www.nytimes.com/2011/03/29/science/29psych.html?_r=0. Lesedato 02.10.2013.
- Chehab, Zaki (2007) *Inside Hamas: The Untold Story of Militant, Martyrs and Spies*. London: IB Tauris.
- Crichlow, Scott (1998) Idealism or pragmatism? An Operational Code Analysis of Yitzhak Rabin and Shimon Peres. *Political Psychology*, 19(4): 683–706.
- Crichlow, Scott (2006) The Eyes of Kesteven: How the Worldviews of Margaret Thatcher and her Cabinet Influenced British Foreign Policy. I Mark Schafer & Stephen. G. Walker (red.) *Beliefs and Leadership in World Politics: Methods and Applications of Operational Code Analysis*. New York: Palgrave Macmillan (77–98).

- Devlen, Balkan (2010) Dealing or Duelling with the United States? Explaining and Predicting Iranian Behavior during the Nuclear Crisis. *International Studies Review*, 12(1): 53–68.
- Dille, Brian (2000) The Prepared and Spontaneous Remarks of Presidents Reagan and Bush: A Validity Comparison for at-a-Distance Measurements. *Political Psychology*, 21(3): 573–585.
- Dyson, Stephen Benedict (2001) Drawing Policy Implications from the Operational Code of a 'New' Political Actor: Russian President Vladimir Putin. *Policy Sciences*, 34(3–4): 329–346.
- Dyson, Stephen Benedict & Alexandra L. Raleigh (2014) Public and Private Beliefs of Political Leaders: Saddam Hussein in Front of a Crowd and Behind Closed Doors. *Research & Politics*, 1(1), DOI: 2053168014537808.
- Feng, Huiyun (2005) The Operational Code of Mao Zedong: Defensive or Offensive Realist? *Security Studies*, 14(4): 637–662.
- Feng, Huiyun og He, Kai (2012) Decoding China's Political Future and Foreign Policy: An Operational Code Analysis of Hu's and Wen's Belief Systems. I Nikolaos Tzifakis (red.) *International Politics in Times of Change*. Heidelberg: Springer Berlin (135–152).
- Gardner, Wendell (1962) *Uncertainty and Structure as Psychological Concepts*. New York: Wiley.
- George, Alexander L. (1969) The «Operational Code»: A Neglected Approach to the Study of Political Leaders and Decision-Making. *International Studies Quarterly*, 13(2): 190–222.
- George, Alexander L. (1979) The Casual Nexus between Cognitive Beliefs and Decision-Making Behavior: «The Operational Code» Belief System. I Lawrence S. Falkowski (red.) *Psychological Models in International Politics*. Boulder, Colorado: Westview Press (95–124).
- George, Alexander L. (1993) *Bridging the Gap: Theory and Practice in Foreign Policy*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press.
- Goldstein, Joshua S. (1992) A Conflict–Cooperation Scale for WEIS Event Data. *Journal of Conflict Resolution*, 36(2): 369–385.
- Gunning, Jeroen (2004) Peace with Hamas? The Transforming Potential of Political Participation. *International Affairs*, 80(2): 233–255.
- Gunning, Jeroen (2007) *Hamas in Politics: Democracy, Religion, Violence*. London: Hurst & Company.
- He, Kai & Huiyun Feng (2013) Xi Jinping's Operational Code Beliefs and China's Foreign Policy. *The Chinese Journal of International Politics*, 6(3): 209–231.
- Helstrup, Tore & Geir Kaufmann (2000) *Kognitiv psykologi*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hermann, Margaret G. (1974) Leader Personality and Foreign Policy Behavior. I James N. Rosenau (red.) *Comparing Foreign Policies: Theories, Findings, and Methods*. New York: Free Press (201–234).
- Hermann, Margaret G. (1980) Explaining Foreign Policy Behavior Using the Personal Characteristics of Political Leaders. *International Studies Quarterly*, 24(1): 7–46.
- Herrmann, Richard K., James F. Voss, Tonya Y. E. Schooler & Joseph Ciarrochi (1997) Images in International Relations: An Experimental Test of Cognitive Schemata. *International Studies Quarterly*, 41(3): 403–433.

- House, Robert J., William D. Spangler & James Woycke (1991) Personality and Charisma in the U.S. Presidency: A Psychological Theory of Leader Effectiveness. *Administrative Science Quarterly*, 36(3): 364–396.
- Hroub, Khaled (2006) A «New Hamas» Through Its New Documents. *Journal of Palestine Studies*, 35(4): 6–27.
- ICG (2006) *Palestinians, Israel, and the Quartet: Pulling Back from the Brink*. Middle East Report No 54. Tilgjengelig på http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Israel%20Palestine/54_palestinians_israel_and_the_quartet_pulling_back_from_the_brink.pdf. Lese-dato 20.08.2008.
- Jacquier, James. D. (2014) An Operational Code of Terrorism: The Political Psychology of Ayman al-Zawahiri. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 6(1): 19–40.
- Kaplowitz, Stan A. (1978) Towards a Systematic Theory of Power Attribution. *Social Psychology*, 41(2): 131–148.
- Langer, Ellen J. (1983) *The Psychology of Control*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Leites, Nathan (1953) *A Study of Bolshevism*. New York: Free Press.
- Levitt, Matthew (2006) *Hamas: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Malka, Haim (2005) Forcing Choices: Testing the Transformation of Hamas. *The Washington Quarterly*, 28(4): 37–53.
- Malici, Akan & Allison L. Buckner (2008) Empathizing with Rogue Leaders: Mahmoud
- Ahmadinejad and Bashar al-Asad. *Journal of Peace Research*, 45(6): 783–800.
- Marfleet, B. Gregory (2000) The Operational Code of John F. Kennedy During the Cuban Missile Crisis: A Comparison of Public and Private Rhetoric. *Political Psychology*, 21(3): 545–558.
- Mash'al, Khaled (2005) *Hamas Leader Khaled Mash'al: Eventually, Europe Will Have to Deal with Hamas*. Tilgjengelig på <http://www.memritv.org/clip/en/977.htm>. Lese-dato 13.03.2013.
- McClelland, Charles A. (1976) *World Event/ Interaction Survey Codebook*. ICPSR 5211. Ann Arbor: Inter-University Consortium for Political and Social Research.
- Milburn, Thomas & Robert Billings (1976) Decision-Making Perspectives from Psychology: Dealing with Risk and Uncertainty. *American Behavioral Scientist*, 20(1): 111–126.
- Mishal, Saul (2006) *Hamas: The Agony of Victory*. Tilgjengelig på http://www.google.no/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fmercury.ethz.ch%2Fserviceengine%2FFiles%2FISN%2F46607%2Fipublicationdocument_singledocument%2F72ff7e49-9077-45ce-9860-2c7024018163%2Fen%2Fmc22.pdf&ei=pDKHUpGuLdCu4QSOvoGICw&usg=AFQjCNGQKzoZhPrGMpkQrJZGAboFCTQ-Dyg&sig2=RrNlcecmHlRD__Cq_Fdijg&bvm=bv.56643336,d.bGE. Lese-dato 02.11.2013.
- Mohamad, Husam A. (2007) The Bush Administration and the Two-State Solution. I Jamil Hilal (red.) *Where Now for Palestine? The Demise of the Two-State Solution*. London: Zed Books (99–122).

- Morrow, James D. (1987) On the Theoretical Basis of a Measure of National Risk Attitudes. *International Studies Quarterly*, 31(4): 423–439.
- Neset, Siri M. (2010) Who Decides Matters: En sosialpsykologisk studie av Hamas-regjeringens og Bush-administrasjonens beslutninger etter valget i de okkuperte palestinske områder i 2006. Masteroppgave ved NTNU, Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse, Psykologisk institutt.
- O'Reilly, K. P. (2010) Turning Over a New Leaf in Tripoli? Lessons from Libya's Transformation. *Contemporary Security Policy*, 31(2): 273–294.
- Picucci, Peter M. (2008) *Terrorism's Operational Code: An Examination of the Belief Systems of Al-Qaeda and Hamas*. Tilgjengelig på http://kuscholarworks.ku.edu/bitstream/handle/1808/4051/umi-ku-2435_1.pdf?sequence=1. Lesedato 27.08.2015.
- Renshon, Jonathan (2008) Stability and Change in Belief Systems: The Operational Code of George W. Bush. *Journal of Conflict Resolution*, 52(6): 820–849.
- Renshon, Jonathan (2009) When Public Statements Reveal Private Beliefs: Assessing Operational Codes at a Distance. *Political Psychology*, 30(4): 649–660.
- Robison, Sam (2006) George W. Bush and the Vulcans: Leader-Advisor Relations and America's Response to the 9/11 Attacks. I Mark Schafer & Stephen G. Walker (red.) *Beliefs and Leadership in World Politics: Methods and Applications of Operational Code Analysis*. New York: Palgrave Macmillan (101–26).
- Rosati, James (1987) *The Carter Administration's Quest for Global Community: Beliefs and their Impact on Behavior*. Columbia SC: University of South Carolina Press.
- Schafer, Mark (2000) Issues in Assessing Psychological Characteristics at a Distance: An Introduction to the Symposium. *Political Psychology*, 21(3): 511–527.
- Schafer, Mark & Scott Crichlow (2000) Bill Clinton's Operational Code: Assessing Source Material Bias. *Political Psychology*, 21(3): 559–571.
- Schafer, Mark & Stephen G. Walker (2006a) Operational Code Analysis at a Distance: The Verbs in Context System of Content Analysis. I Mark Schafer & Stephen G. Walker (red.) *Beliefs and Leadership in World Politics: Methods and Applications of Operational Code Analysis*. New York: Palgrave Macmillan (25–51).
- Schafer, Mark & Stephen G. Walker (2006b) Democratic Leaders and the Democratic Peace: The Operational Codes of Tony Blair and Bill Clinton. *International Studies Quarterly*, 50(3): 561–583.
- Shapiro, Michael J., G. Matthew Bonham & Daniel Heradstveit (1988) A Discursive Practices Approach to Collective Decision-Making. *International Studies Quarterly*, 32(4): 397–420.
- Siegmán, Henry (2006) *Hamas: The Last Chance for Peace?* Tilgjengelig på <http://www.nybooks.com/articles/18939>. Lesedato 24.05.2006.
- Snyder, Richard Carlton, Henry W. Bruck & Burton M. Sapin (1962) *Foreign Policy Decision-Making: An Approach to the Study of International Politics*. New York: The Free Press of Glencoe.
- Snyder, Richard Carlton, Henry W. Bruck & Burton M. Sapin (2002) *Foreign Policy Decision-Making (Revisited)*. New York: Palgrave-Macmillan.
- Suedfeld, Peter & Dana C. Leighton (2002) Early Communications in the War Against Terrorism: An Integrative Complexity Analysis. *Political Psychology*, 23(3): 585–599.
- Suedfeld, Peter & Philip E. Tetlock (1977) Integrative Complexity of Communications in International Crises. *Journal of Conflict Resolution*, 21(1): 169–184.

- Tamimi, Azzam (2007) *Hamas: A History from Within*. Massachusetts: Olive Branch Press.
- Tetlock, Philip E. & James M. Goldgeier (2000) Human Nature and World Politics: Cognition, Identity, and Influence. *International Journal of Psychology*, 35(2): 87–96.
- Tetlock, Philip. E. & Antony S. R. Manstead (1985) Impression Management versus Intrapyschic Explanations in Social Psychology: A Useful Dichotomy? *Psychological Review*, 92(1): 59–77.
- Tetlock, Philip E. (1998) Social Psychology and World Politics. I Daniel T. Gilbert, Susan T. Fiske & Gardner Lindzey (red.) *The Handbook of Social Psychology*, 4th ed. Boston: McGraw-Hill (868–912).
- The Quartet (2006) *Quartet Statement on Middle East Peace*. Tilgjengelig på <http://2001-2009.state.gov/r/pa/prs/ps/2006/60068.htm>. Lesedato 15.08.2013.
- Thibaut, John W. & Harold H. Kelley (1959) *The Social Psychology of Groups*. New York: Wiley.
- Usher, Graham (2006a) *Hamas Risen*. Tilgjengelig på <http://www.merip.org/mer/mer238/hamas-risen>. Lesedato 02.05.2007.
- Usher, Graham (2006b) The Democratic Resistance: Hamas, Fatah, and the Palestinian Elections. *Journal of Palestinian Studies*, 35(3): 20–36.
- Walker, Stephen G. (1995) Psychodynamic Processes and Framing Effects in Foreign Policy Decision-Making: Woodrow Wilson's Operational Code. *Political Psychology*, 16(4): 697–717.
- Walker, Stephen G. (2000) Assessing Psychological Characteristics at a Distance: Symposium Lessons and Future Research Directions. *Political Psychology*, 21(3): 597–602.
- Walker, Stephen G. (2003) Operational Code Analysis as a Scientific Research Program: A Cautionary Tale. I Colin Elman & Miriam F. Elman (red.) *Progress in International Relations Theory: Appraising the Field*. London: MIT Press (245–276).
- Walker, Stephen G. (2011) Anticipating Attacks from the Operational Codes of Terrorist Groups. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 4(2): 135–143.
- Walker, Stephen G. & Mark Schafer (2000) The Political Universe of Lyndon B. Johnson and His Advisors: Diagnostic and Strategic Propensities in Their Operational Codes. *Political Psychology*, 21(3): 529–43.
- Walker, Stephen G. & Mark Schafer (2006) Belief Systems as Causal Mechanisms in World Politics: An Overview of Operational Code Analysis. I Mark Schafer & Stephen G. Walker (red.) *Beliefs and Leadership in World Politics: Methods and Applications of Operational Code Analysis*. New York: Palgrave Macmillan (3–22).
- Walker, Stephen G., Mark Schafer & Michael D. Young (1998) Systematic Procedures for Operational Code Analysis: Measuring and Modeling Jimmy Carter's Operational Code. *International Studies Quarterly*, 42(1): 175–190.
- Walker, Stephen G., Mark Schafer & Michael D. Young (1999) Presidential Operational Codes and Foreign Policy Conflicts in the Post-Cold War World. *Journal of Conflict Resolution*, 43(5): 610–625.
- Winter, David G. (2013) Personality Profiles of Political Elites. I Leonie Huddy, David O. Sears & Jack S. Levy (red.) *The Oxford Handbook of Political Psychology*, 2nd ed. New York: Oxford University Press (423–458).
- Winter, David G. (2011) Philosopher-King or Polarizing Politician? A Personality Profile of Barack Obama. *Political Psychology*, 32(6): 1059–1081.